

Сільвія ВАСЬКІВ,

orcid.org/0009-0000-6411-3926

викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Ужгородського національного університету

(Ужгород, Україна) *silvika30@gmail.com*

ЗАСОБИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

У статті проаналізовано основні засоби полікультурної освіти у вихованні дітей та молоді. Вони стають важливим аспектом сучасного освітнього процесу. До них відносимо віртуальні екскурсії, мультимедійні засоби, мовну полікультурність, казки, мистецькі проєкти, культурні виставки, фестивалі.

Поняття полікультурності розглядається як ключовий аспект сучасного світогляду та виховання. У статті проаналізовано різноманітні методи та інструменти, що використовуються для формування толерантності, міжкультурного розуміння та глобальної освіченості серед молодого покоління. Досліджено роль казок, мультимедійних засобів, міжкультурних програм, мовної освіти та інших підходів у цьому процесі. Звернено увагу на важливість впровадження таких методик у навчальні заклади та виховні програми для сприяння гармонійному розвитку особистості та формуванню всебічно розвинених особистостей.

Організація культурних виставок, ярмарків та фестивалів є ефективним інструментом в контексті полікультурної освіти, оскільки вони допомагають зблизити учнів чи студентів з культурним спадком інших національностей, сприяють взаєморозумінню та сприяють формуванню толерантного та відкритого до різноманітності світу підходу до культурних традицій.

Одним із засобів полікультурної освіти є казки різних народів. Вони мають великий потенціал для використання в полікультурній освіті. Казки можуть допомогти дітям дізнатися про різні культури, цінності та особливості співіснування з різними етнічними групами населення. Це важливо не тільки для розвитку толерантності та розуміння, а й для формування характеру та особистості дітей.

Особливу увагу у полікультурній освіті слід приділяти використанню міжкультурних програм, інтерактивних методів навчання, тренінгів з міжкультурної комунікації та інших інструментів, спрямованих на формування толерантного та відкритого ставлення до різноманітності культур та ідентичностей. Результати дослідження підкреслюють важливість використання різних засобів та підходів для впровадження полікультурної освіти у сучасну педагогічну практику задля створення гармонійного та толерантного суспільства.

Ключові слова: полікультурна освіта, засоби полікультурної освіти, віртуальні екскурсії, мовна полікультурність, казки, мистецькі проєкти, фестивалі.

Silvia VASKIV,

orcid.org/0009-0000-6411-3926

Lecturer at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of the Higher School

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) *silvika30@gmail.com*

MEANS OF MULTICULTURAL EDUCATION IN THE EDUCATION OF CHILDREN AND YOUTH

The article analyzes the main means of multicultural education in raising children and youth. They are becoming an important aspect of the modern educational process. These include virtual tours, multimedia tools, linguistic multiculturalism, fairy tales, art projects, cultural exhibitions, festivals.

The concept of multiculturalism is considered a key aspect of modern worldview and education. The article analyzes various methods and tools used for the formation of tolerance, intercultural understanding and global education among the younger generation. The role of fairy tales, multimedia tools, intercultural programs, language education and other approaches in this process was studied. Attention is drawn to the importance of implementing such methods in educational institutions and educational programs to promote the harmonious development of the personality and the formation of comprehensively developed personalities.

The organization of cultural exhibitions, fairs and festivals is an effective tool in the context of multicultural education, as they help bring pupils or students closer to the cultural heritage of other nationalities, promote mutual understanding and contribute to the formation of a tolerant and diverse world approach to cultural traditions.

One of the means of multicultural education is fairy tales of different peoples. They have great potential for use in multicultural education. Fairy tales can help children learn about different cultures, values and features of coexistence

with different ethnic groups. This is important not only for the development of tolerance and understanding, but also for the formation of children's character and personality.

Special attention in multicultural education should be paid to the use of intercultural programs, interactive teaching methods, intercultural communication trainings and other tools aimed at forming a tolerant and open attitude towards the diversity of cultures and identities. The results of the study emphasize the importance of using various means and approaches to introduce multicultural education into modern pedagogical practice in order to create a harmonious and tolerant society.

Key words: *multicultural education, means of multicultural education, virtual excursions, linguistic multiculturalism, fairy tales, art projects, festivals.*

Постановка проблеми. Сьогоднішній світ характеризується неймовірною культурною різноманітністю. Однак світові глобалізаційні процеси посилюють взаємовідносини та взаємовплив між націями. Міжкультурне спілкування, обмін ідеями та технологіями надзвичайно важливі для сучасного суспільства. Виховання дітей та молоді у контексті полікультурної освіти стає актуальним завданням сьогодення. Крім традиційного академічного навчання, необхідно використовувати різноманітні культурні ініціативи та засоби для поглибленого вивчення та розуміння інших культур. У цій статті досліджено різноманітні засоби та методи полікультурної освіти дітей та молоді, які сприяють взаєморозумінню, культурному обміну та збереженню культурної різноманітності.

Аналіз досліджень. Засоби полікультурної освіти досліджували у своїх працях Ю. С. Безух, В. В. Бойченко, Г. О. Ткачова, Д. А. Попова та ін.

Мета статті – проаналізувати основні засоби полікультурної освіти, які можна застосувати у вихованні дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу. Полікультурна освіта – це підхід до навчання та виховання, спрямований на взаєморозуміння та взаємодію між представниками різних культур, етносів та націй. Вона базується на ідеї взаємоповаги та різноманітності, заохочує відкритий погляд на світ і вивчення культурних традицій, мов, історії, та звичаїв різних народів. Головна мета полікультурної освіти полягає в тому, щоб сприяти створенню толерантного та глобально освіченого суспільства, що розуміє та поважає культурні відмінності і здатне до співпраці в умовах міжкультурного спілкування.

В сучасному світі, який є надзвичайно різноманітним та глобально пов'язаним, полікультурна освіта виявляється надзвичайно важливою, тому що вона сприяє розвитку культурної свідомості, розуміння та поваги до різних культур і традицій. Сучасний ринок праці потребує людей, які можуть ефективно співпрацювати з колегами та клієнтами з різних культур. Полікультурна освіта готує молодь до роботи в глобальному середовищі та підвищує їхню конкурентоспроможність. Навички міжкультурного спілкування та мови стають

ключовими в умовах світової глобалізації, що полегшує комунікацію в різних ситуаціях.

Правовий аспект полікультурної освіти базується на законодавчих актах та документах: Конституції України, Законах «Про національні меншини в Україні», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства в сім'ї», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, інших документах (Безух, 2014:31).

У розвитку полікультурної освіти для дітей та молоді існують певні виклики:

1. Бар'єри в міжкультурному спілкуванні, зокрема, відсутність навичок спілкування та розуміння різних культур, що може ускладнити процес спілкування.

2. Різниця культурних традицій та цінностей може призводити до конфліктів у групі.

3. Різний рівень культурної підготовки учасників, що може ускладнити процес навчання.

4. Відсутність засобів спілкування, зокрема, володіння різними мовами може створювати бар'єри для спілкування.

5. Несприйняття нових ідей: деякі учні можуть ставити сумнів у нові ідеї та концепції, пов'язані з різницею у культурних цінностях.

Щоб зробити впровадження полікультурної освіти більш ефективним, важливо враховувати ці виклики і застосовувати комплекс різноманітних методів, засобів та підходів. Вони створюють сприятливі умови для формування толерантного та відкритого ставлення до різноманітності культур та людей у сучасному освітньому середовищі.

Мультимедійні засоби у сучасному світі мають надзвичайно великий вплив на навчання та розвиток дітей та молоді, тому використання цих інструментів у викладанні культурної спадщини різних національностей є особливо важливим та ефективним. Зображення, відео та анімації можуть стати потужним засобом вивчення культурних аспектів різних національностей. Вони дозволяють учням побачити реальність та відчутти атмосферу історичних та культурних подій. Сучасні мультимедійні платформи дозволяють створювати інтерактивні завдання, які залучають учнів та студентів до активного вивчення культурної

спадщини (наприклад, головоломки, вікторини, електронні карти та ін.). Віртуальні екскурсії або відеотури дозволяють учням «перебувати» у історичних місцях безпосередньо в класі. Інтернет-ресурси та веб-сайти містять безліч матеріалів, які можуть бути використані в процесі полікультурної освіти. Важливим є використання інтернету для спільної роботи над проектами з учнями з інших країн, що сприяє розвитку співпраці, творчості та взаєморозуміння між підлітками (Ткачова, 2017).

Організація та відвідування культурних виставок, ярмарків та фестивалів є ключовим елементом полікультурної освіти, оскільки вони допомагають учням чи студентам побачити, відчути та дослідити різноманітні аспекти культури, традицій та звичаїв різних національностей. Виставки, ярмарки та фестивалі дозволяють студентам або учням збагатити своє розуміння культури через безпосередній контакт з різноманітними елементами літератури, мистецтва, художніх промислів, кулінарії, музики та ін. Використання цих заходів як виховних інструментів може стати стимулом учням та студентам до активної участі та пізнання культурних особливостей різних народів. Виставки та фестивалі можуть надати можливість для діалогу, спілкування та обміну думками, що сприяє активному навчанню та розумінню. Участь у подібних заходах може створити відчуття культурного імперативу та ідентифікації, що сприяє розумінню і прийняттю різних культурних цінностей.

Візуальні та творчі мистецькі проекти також є важливим інструментом для розкриття різноманітності культур у процесі полікультурної освіти. Ці проекти не тільки надають можливість кращого розуміння культурних аспектів, але й заохочують креативність та інтерпретацію культурних відмінностей. Учні та студенти можуть створювати колекції мистецьких робіт, що представляють різноманітність культур різних народів. Роботи можуть бути малюнками, живописом, скульптурами, фотографіями або іншими видами мистецтва. Інформативним буде створення інсталяцій або мультимедійних зон, що демонструють різноманітність культурних звичаїв та ритуалів. Цікавим може бути створення театральних або танцювальних вистав, в яких діти можуть відображати різноманітність культурних традицій різних національностей.

Ці проекти відкривають нові можливості для дітей та молоді не лише в розумінні різноманітності культур, але й в розвитку їхніх творчих навичок та міжкультурної співпраці.

Мова грає ключову роль у полікультурній освіті, оскільки є носієм культурних цінностей та ідентичності. Вона дозволяє школярам та молоді виразити свої думки та ідеї, а також збага-

тити своє розуміння культурних традицій і ідентичності. Вміння спілкуватися іншими мовами допомагає відчути себе більш комфортно в іншій культурі, підвищує рівень міжкультурного спілкування. Мова є інструментом передачі знань та цінностей, і навички мови можуть полегшити процес вивчення культурних аспектів різних національностей. Використання мови може підкреслити та збагатити культурну ідентичність учнів та студентів. Знання різних мов сприяє легкому спілкуванню та зв'язку між різними культурами, що сприяє взаєморозумінню та взаємовпливу (Попова, 2013).

Таким чином, мова не лише є інструментом спілкування, але й важливим засобом для вивчення та розуміння культурної різноманітності. У контексті полікультурної освіти, вміння спілкуватися на різних мовах є надзвичайно важливим, оскільки вона сприяє пізнанню і розумінню різних культур та сприяє міжкультурній співпраці.

Казка також може бути важливим інструментом для полікультурної освіти, здатним вчити дітей розумінню, поваги та справедливості. Казки, зазвичай, містять певні цінності та моральні уроки. Через них діти можуть дізнатися про різні культури та виростати більш розумними, поважними та толерантними. Казки ілюструють різноманітність, яка може бути важливою для полікультурної освіти. Вони вивчають дітей про те, як різні люди можуть жити разом та співпрацювати один з одним. Через казки діти можуть вчитися про загальні риси, які спільні для всіх культур. Це допомагає їм розуміти, що кожна людина унікальна, але є також речі, які об'єднують нас усіх. Казки можуть викликати у дітей уяву, яка допомагає їм краще розуміти світ і різні культури (Безух, 2010: 28).

Казки містять у собі народний гумор, пригоди, багату та експресивну мову. Застосування такої мови та багатого змісту благотворно впливає на розвиток мовної та полікультурної компетентності у дітей. Народні казки формують у дітей позитивні моральні якості (почуття жалю, співчуття, справедливості), толерантне ставлення до представників різних національностей та народів.

Тренінги з міжкультурної комунікації є важливим інструментом у сфері полікультурної освіти, оскільки вони спрямовані на розвиток навичок ефективної взаємодії та спілкування між представниками різних культур. Ці тренінги мають за мету покращити розуміння та взаємодію між людьми з різних етнічних, соціокультурних та мовних груп. Учасники тренінгу вивчають та розуміють різниці в культурних цінностях, переконаннях, комунікаційних стилях та способах вирішення конфліктів між культурами. Учасники навчаються ефективно

спілкуватися з представниками інших культур, використовуючи відкриття, толерантність, слухання та емпатію. Тренінги повинні бути спрямовані на навчання стратегій та методів вирішення конфліктів, що виникають через міжкультурні розбіжності, таких як культурні стереотипи, непорозуміння та недооцінка іншої культури. Такі тренінги сприяють формуванню в учасників поваги до різноманітності культур та розумінню важливості взаємодії та співпраці між людьми з різних культурних контекстів.

Тренінги з міжкультурної комунікації можуть проводитися у форматі рольових ігор, групових дискусій, тренінгів зі створення сприятливого міжкультурного середовища та інших методів, що сприяють активному взаємодії та навчанню учасників. Ці тренінги відіграють важливу роль у формуванні гармонійного та толерантного суспільства, де культурна різноманітність розглядається як джерело багатства та можливостей для розвитку.

Отже, полікультурна освіта за допомогою різноманітних засобів та методів забезпечує визнання різноманітності культур та виховує толерантність, терпимість до інших расових, етнічних чи релігійних груп. Вона виступає засобом підтримки гармонійного співіснування різних націй в умовах посилення інтеграційних процесів (Безух, 2014).

Полікультурна освіта має важливе значення, адже забезпечує передумови для встановлення добросусідських відносин як всередині країни, так і на міждержавному рівні. Вона націлена на усвідомлення молоддю важливості культурного різноманіття, становлення її морально-етичних уявлень та оцінок.

Висновки. Розширення культурних, політичних та економічних зв'язків між країнами створює необхідність для формування спеціальних умов для розвитку та самореалізації особистості, яка готова вирішувати сучасні виклики. Освіта повинна відповідати ряду завдань, спрямованих на розвиток особистості, яка може оцінювати процеси або явища з позиції іншої людини, іншої культури або соціально-економічних умов. Рішення цих завдань може бути здійснене через впровадження полікультурної освіти.

Засоби полікультурної освіти виявляються надзвичайно важливими у вихованні дітей та молоді в сучасному світі. Спрямовані на розвиток розуміння, поваги та сприйняття культурної різноманітності, ці засоби створюють умови для формування толерантного підходу до інших, відкритості до інтеркультурного діалогу та вміння працювати в різноманітних культурних середовищах.

Найефективнішими інструментами у цьому процесі виявляються мультимедійні засоби, культурні програми, технології та інтерактивні методи викладання. Вони дозволяють інтегрувати різноманітні культурні аспекти в освітній процес, надаючи можливість створювати сприятливі умови для вивчення різних культур, мов та традицій.

Засоби полікультурної освіти не тільки розширюють знання дітей та молоді, але й формують їхній світогляд, підготовлюючи до розуміння й управління відносинами в сучасному глобалізованому світі. Важливо звертати увагу на цей аспект в процесі розвитку освітніх систем та розробки навчальних програм для дітей та молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безух Ю. С. Засоби полікультурної освіти школярів у навчально-виховному процесі початкової школи України. Збірник наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. 2014- № 1. с. 30–37.
2. Безух Ю. С. Казка як засіб полікультурної освіти в початковій школі США. Вісник Черкаського національного університету. Сер. «Педагогічні науки». 2010. № 4. с. 26–29.
3. Попова Д. А. Проблема полікультурної освіти у вітчизняній педагогічній теорії та практиці. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2013. С. 64–75.
4. Ткачова Г. О., Чжань Ювень. Формування полікультурної компетентності молоді в умовах сучасного глобалізованого суспільства. Теорія та методика навчання та виховання. 2017. Вип. 41. С. 150–159.

REFERENCES

1. Bezukh Y. (2014) Zasoby polikulturnoi osvity shkoliariv u navchalno-vykhovnomu protsesi pochatkovoї shkoly Ukrainy [Means of multicultural education of schoolchildren in the educational process of the primary school of Ukraine]. Zbirnyk nauk. pr. Umanskoho derzh. ped. un-tu imeni Pavla Tychny. - №1. s. 30–37 [in Ukrainian].
2. Bezukh Y. (2010) Kazka yak zasib polikulturnoi osvity v pochatkovii shkoli SShA. [Fairy tale as a means of multicultural education in the elementary school of the USA]. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu. Ser. «Pedahohichni nauky», 4. s. 26–29 [in Ukrainian].
3. Popova D. (2013) Problema polikulturnoi osvity u vitchyznianiі pedahohichniі teorii ta praktytsi [The problem of polycultural education in domestic pedagogical theory and practice]. Psykholoho-pedahohichni osnovy humanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu v shkoli ta VNZ. Pp. 64–75 [in Ukrainian].
4. Tkachova G., Chzhan Yuven. (2017) Formuvannia polikulturnoi kompetentnosti molodi v umovakh suchasnoho hlobalizovanoho suspilstva [Formation of multicultural competence of youth in the conditions of modern globalized society]. Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia. Vyp. 41. Pp. 150–159 [in Ukrainian].